

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 21 Aralık 2011

Sağlıkta Kapitülasyon Süreci

Türkiye’de 1980’lerde önce üretim faaliyetlerinin özelleştirilmesi ve emeğin kazanımlarının geriletilmesiyle başlatılan neoliberal dönüşüm, giderek eğitim, sağlık ve tüm sosyal yaşamın da piyasanın ticari önceliklerine göre yeniden biçimlendirilmesine yönelmiş durumda. Sağlık hizmetlerinin ticarileştirilmesi ve sağlık sisteminin, deyim yerindeyse, kapitülasyonları andırır biçimde yerli ve uluslararası sağlık tekellerinin hizmetine sunulmasına karşı, sağlık emekçileri sürekli etkinliklerle seslerini kamuoyuna duyurma uğraşı içindeler.

Bu haftaki *Ekonomi Politik* köşesini de Ege Üniversitesi’nden değerli arkadaşım Prof Dr **Emre Kumral**’ın *İktisat Dergisi*’nde yayımlanmak üzere olan önemli bir inceleme yazısına ayırmayı düşündüm. Sayın Emre Kumral’a bu olanağı sağladığı için teşekkür borçluyum.

“Türkiye’de günümüzde sanayi, finans, iletişim, ulaşım, hizmet sektörlerinin uluslararası sermayeye sunulduğu gibi, sağlık sektöründe de karlılık, ucuz emek yaratıp, bunun global sermayeye sunulmaya başlandığı bir süreç adım adım sürdürülmektedir. Türkiye’nin mevcut sağlık harcamaları yılda 50 milyar dolar civarında olup, toplam sağlık harcamalarının milli gelire oranı %6.1’dir. 10 yıl içinde, küçük veya büyük hastaneler, yardımcı incelemeler ve tedavi masrafları toplamında tahmini rakamlarla 100 milyar doların çok üzerinde gider ortaya çıkacaktır.

*Türkiye’de bugün yaklaşık, 275.000 sağlık alanında çalışan insan bulunmaktadır. Sadece, Sağlık Bakanlığına bütçeden 17 milyar para ayrılmakta olup, bu rakam merkezi yönetim bütçesinin %4.8’ini, kamu yatırımlarının da %4.5’ünü oluşturmaktadır. Bu oranlar, her ne kadar diğer Avrupa Birliğindeki ülke rakamlarına yakınsa da, gelecek yıllar içinde, hasta sayısındaki artış, inceleme yöntemlerindeki gelişmeler, ikinci ve üçüncü basamaktaki hastane gereksinimlerinin artması gereği düşünüldüğünde yetmeyecektir. Bugünkü siyasi iktidarın sağlık hizmeti sunmaya devam etmesi, kendi varlığını sürdürmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Zira sayıları giderek artan fakir kitleleri susturmak ve rahatlatmak; ve bu yığınların oyunu almak bir yönüyle ucuza sağlık hizmeti sunulmasıyla sağlanmaktadır. Doğaldır ki iktidar sahipleri bir yandan kitlelere sağlık hizmeti sunarak oy beklentisi içerisine girerken, bir taraftan da büyük sermayeyi mutlu etmek zorundadır. Bu amaçla, sağlık konusunda sağlık yatırımları daha da büyütülecek ve düşük emek ücretlerine dayandırılarak **karlılık maksimize edilerek, büyük ulusal ve global sermayeye yüksek karlılık aktarması sağlanacaktır.** Böylece, önümüzdeki süreçte sağlık alanında **kamusal yarar değil, piyasa yararı ön plana çıkarılacaktır.** Sağlık endüstrisine bağlı aktörlerin, değişime uğratan mevcut kurumsal yapıdan mümkün olan en fazla faydayı elde edebilmesini*

sağlayacak bir ortamın olanaklı kılınması gerekmektedir. Bunun için son dönemde çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnamelerle (KHK) bu sürecin alt yapısı sağlanmaktadır.

Bugün için, siyasi iktidar, sağlık sistemini yeniden oluştururken, sağlık çalışanlarını koruyan düzenlemelerin, uygulamaların tasfiyesini hedeflemektedir. Sağlık alanında bu süreç piyasalaştırma ve ticarileştirme ile sağlanmaktadır. Devletin yeniden yapılanma süreci sermayenin ihtiyaçlarına göre, “şirket-devlet” oluşturularak ve ileride bu şirket-devlet yapılarının piyasaya sunulması şeklinde organize edilmektedir. Sağlık hizmetlerinde değişim süreci, totaliter yönetim, piyasa hegemonyası ve siyasi otorite hegemonyası ile sağlanmaktadır. Son yıllardaki özel hastane sayılarının artması, özelleştirme uygulamalarına hız verilmesi ve kamu yatırımlarının azaltılması, sağlık sisteminde piyasaya, devletten büyük rakamların aktarılacağını göstermektedir.

Net olarak vurgulamak gerekirse, Türkiye’deki hekim ücretleri büyük sermayeyi ve iktidarı ayrıca rahatsız etmektedir. Kısa sürede Tıp Fakültelerinin sayısı (hiç bir kalite kaygısı olmadan) 80’lere çıkarılmış ve ithal hekim alımı için de gerekli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Amaç, çok düşük ücretlerle, piyasaya hekim sürmek ve piyasanın ticari karlarını iyice yükseltmektir.

Sonuçta, Türkiye’deki sağlık işgücü, küresel sermayeye uygun bir şekilde, bireysel iş akdi ile belirlenen en karlı koşullarda satılması için alt yapı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu amaçla, esnek çalışma, güvencesizlik, taşeronlaştırma, sağlık üretiminde parçalanma, yalnızlaştırma, birbirine yabancılaştırma süreçlerinin her biri yürürlüktedir.

*Bugün, sağlık sistemini yönetenler, ülkenin sağlık alanında bölgesel bir cazibe merkezi haline getirilmesi, yabancı sermaye ve yüksek tıbbî teknoloji girişinin hızlandırılması amacıyla, sağlık serbest bölgelerinin kurulmasına yönelip, sağlık hakkı gibi topluma ait varlıkların özel ve global sermayeye bırakarak **sağlıkta kapitülasyonlar** sayfasını açmıştır. Ulusal ekonominin kamusal gelir ve harcamaları, büyük miktarda uluslar arası sermayeye aktarılacak, uzun dönemde Türkiye bütçesinde büyük kayıplara yol açabilecektir. Bunun acısını, kısa zamanda sağlık çalışanları, uzun dönemde de Türk halkı çekecektir.”*